

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-01-10
Besvaras senast
2025-01-22 kl. 12.00

Till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:667 Ökat EU-engagemang i Moldavien

Presidentvalet i Moldavien, som hölls under hösten, vanns av den sittande proeuropeiska presidenten Maia Sandu. Hon vann, med en marginal på elva procent, en majoritet av rösterna och blev omvald för en andra och sista mandatperiod. Valet har beskrivits som ett val mellan väst och Ryssland, där Sandu representerar den proeuropeiska sidan och motkandidaten Stoianoglo den ryskvänliga sidan. Samma dag som den första valomgången hölls en folkomröstning där en majoritet av moldaverna röstade ja till att lägga till önskan om EU-medlemskap i landets konstitution. Resultaten i både presidentvalet och folkomröstningen belyser Moldaviens stadiga EU-strävanden trots ekonomiska och geopolitiska påtryckningar, men resultatet i folkomröstningen var jämnare än väntat.

Ryssland försökte påverka valet och folkomröstningen i Moldavien. Brottsbekämpande myndigheter avslöjade ett röstköpssystem som involverade cirka tio procent av väljarna, där minst 138 000 personer använde en sanktionerad rysk banks app för att ta emot kontantöverföringar från Ryssland i utbyte mot deras röster. Denna inblandning, i kombination med bombhot vid ett dussintal utländska vallokaler och cyberattacker som syftar till att undertrycka diasporaomröstningen, återspeglar Rysslands hårdhänta taktik för att störa Moldaviens demokratiska val.

Moldavien står vid en avgörande tidpunkt inför sitt kommande parlamentsval i år. Medan landets pro-europeiska väg bekräftades i presidentvalet innebär det parlamentariska valet en större utmaning, med risker som kan medföra instabilitet och utländskt inflytande. Den proryska oppositionen, stärkt av nätverk som är lojala till Moskva, ser sin chans. Rysslands ansträngningar att styra moldavisk politik är väldokumenterade – från röstköpssystem till cyberattacker och propagandakampanjer. I ett parlamentsval, där marginalerna ofta är snävare, kan även blygsamma förändringar i valdeltagandet förskjuta maktbalansen.

I det senaste valet spelade över 270 000 väljare från diasporan, främst bosatta i EU-länder, en avgörande roll för att säkra Sandus seger. Diasporans valdeltagande har dock historiskt sett varit lägre i parlamentsval, som ofta uppfattas som mindre betydelsefulla. Detta ointresse kan försvaga det proeuropeiska blockets inflytande i parlamentet.

Det kommande parlamentsvalet kommer att avgöra om Moldaviens europeiska ambitioner kan omsättas i genomförbara reformer. En proeuropeisk majoritet är avgörande för att främja rättsliga reformer, ekonomisk modernisering och skydd mot hybridhot från Ryssland.

Insatserna är inte bara inhemska utan även geopolitiska. Moldaviens position som en proeuropeisk demokrati på Rysslands tröskel gör landet till ett symboliskt slagfält i den allt större klyftan mellan öst och väst. En försvagad proeuropeisk regering skulle förstärka Moskvas strategi att utnyttja sårbarheter i Europas periferi.

Dessutom måste ansträngningarna för att motverka rysk inblandning fördubblas. Transparenta valprocesser, robusta cybersäkerhetsåtgärder och internationell övervakning kan hjälpa till att mildra extern manipulation. Samtidigt måste proeuropeiska partier ta itu med de moldaviska väljarnas trötthet genom att presentera övertygande, resultatorienterade plattformar som resonerar med medborgarnas omedelbara oro, såsom inflation, energikostnader och sysselsättning.

Detta borde vara en väckarklocka för EU att engagera sig mer för Moldaviens framtid. Annars riskerar EU att ha ett land totalt kontrollerat av Ryssland mellan EU och Ukraina.

Från EU:s sida finns en del man kan göra, till exempel att snabbt, utan förseningar eller byråkratiska hinder och med en förbättrad balans mellan bidrag och lån, anta tillväxtplanförordningen för Moldavien. EU borde också ge möjligheten till stöd till medborgarna för att hjälpa dem att navigera över vintern och stå emot rysk energiutpressning. Här har ju Sverige, tillsammans med den nordisk-baltiska gruppen, nyligen uttryckt ett starkt engagemang för att stödja Moldavien i att hantera de nuvarande energiutmaningarna och för att främja reformen av dess energisektor. Men EU borde kunna göra avsevärt mer.

EU-ledare måste aktivt engagera sig med moldaver som bor utomlands men också besöka Moldavien, särskilt dess mest utsatta städer och byar, för att dela förstahandserfarenheter om EU:s fördelar. Det är viktigt att koppla samman EU-projektet i Moldavien med igenkännliga och inflytelserika europeiska personer. För närvarande misslyckas moldaverna ofta att associera EU med framstående ledare, medan Kreml framgångsrikt har främjat välkända personligheter i linje med dess intressen i regionen.

Jag vill mot bakgrund av ovanstående fråga utrikesminister Maria Malmer Stenergard:

Avser ministern att ta särskilda initiativ inom EU-kretsen för att före parlamentsvalet i Moldavien försöka engagera EU och dess ledare i större omfattning för att hjälpa Moldavien och bemöta de faror som står för dörren?

.....

Björn Söder (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck